

OILADAGI SHAXSLAR ARO MUNOSABATLAR VA ULARNING TARBIYAVIY TA'SIR TAKTIKASI

Yusupov Q.D.

Qoraqalpog'iston Respublikasi pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy markazining katta o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: oila va oilaviy munosabatlar, shaxslararo va shaxsiy munosabatlar, hissiy qo'llab-quvvatlash va hamrohlikbaxt va hayotdan qoniqish ortdi, kengaytirilgan muloqot va nizolarni hal qilish ko'nikmalari.

Ключевые слова: семья и семейные отношения, межличностные и личные отношения, эмоциональная поддержка и общение, повышение счастья и удовлетворенности жизнью, улучшение навыков общения и разрешения конфликтов.

Key words: family and family relationships, interpersonal and personal relationships, emotional support and communication, increasing happiness and life satisfaction, improving communication and conflict resolution skills.

РЕЗЮМЕ:

Ушбу мақолада оилавий муносабатлар ва уларнинг таълим-тарбияга таъсир этиш тактикаси хақида сўз юритилади.

РЕЗЮМЕ:

В данной статье рассматриваются семейные отношения и их тактика влияния на образование.

SUMMARY:

This article examines family relationships and their tactics of influencing education.

Oila va oilaviy munosabatlar jamiyat yuzaga kelgan ilk davrlardan buyon eng muhim muammolardan biri bo'lib kelgan. Jamiyat rivojlanib borgani sari bu muammoning ahamiyati yanada ortib boraveradi. Jamiyat, xalq, millatning istiqboli ko'p jihatdan oilaviy munosabatlarning holatiga bog'liq. Buning uchun esa, oiladagi ichki muhitning har tomonlama sog'lom, ma'naviy mustahkam bo'lishiga erishish lozim. Oilada, uning har bir a'zosining tutgan o'rni va erishgan obro'si, er-xotin munosabatlari, oila a'zolarining begona kishilar bilan muloqotga kirishishi, ular o'rtasidagi o'zaro yordam va birdamlik xususiyatlari, uy-ro'zg'or yumushlari taqsimoti, hordiq chiqarish erki va uning kafolati, oila

a'zolarida muloqot ko'lamining kengayishi kabi shaxslararo munosabatlarning rang-barang usullari, bularning hammasi oila muhitini tashkil etadi.[1,-86]

Har tomonlama yetuk va sog'lom yosh avlodni shakllantirish va tarbiyalash masalasi bugungi o'kunda yosh mustaqil davlatimiz oldida turgan dolzarb masalalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Chunki, har qanday mustaqil davlatning kelajagi va ravnaqi o'sib kelayotgan yosh avlodga uning dunyoqarashiga, oilaviy muhitning sog'lomligiga va mustahkamligiga uzviy bog'liqdir. Demak, istiqloq yo'lidan rivojlanib borayotgan jamiyatimizning taraqqiyoti o'sib kelayotgan yosh avlodning ma'naviy va aqliy qobiliyatlarini dastlab oilada shakllantirishga, sog'lom va mustaqil qilib tarbiyalashga bog'liqdir.[1,-89]

Shaxslararo va shaxsiy munosabatlar o'rtasida doimo yashil tarixiy jang bo'lib kelgan va u har doim g'olibsiz tugaydi. Shaxslararo munosabatlar ikki kishi o'rtasidagi munosabatlar, ularning bir-biriga qanday qarashlari, munosabati va his-tuyg'ularini aytib beradi. Shaxs ichidagi munosabatlar biz o'zimiz bilan bo'lgan munosabatlarimiz haqida gapiradi.

Shaxslararo munosabatlar-bu ikki shaxs yoki ikki shaxs o'rtasida yuzaga keladigan jarayon. Bu ikki shaxs o'rtasida sodir bo'lishi shart emas, u xatlar, telefonlar, radio, televizor va hokazolarni o'z ichiga olishi mumkin. Har qanday shaklda, agar siz o'zingizdan boshqa biron bir manba bilan fikr almashsangiz, shaxslararo munosabatlarni shakllantiradigan shaxslararo muloqot ostida bo'ladi.[2]

Oiladagi shaxslararo munosabatlar inson hayotining muhim jihati hisoblanadi. Bu munosabatlar odamlarga tegishlilik, hissiy yordam va qoniqish hissini beradi. Ushbu munosabatlarning dinamikasini tushunish odamlarga o'z yaqinlari bilan mustahkam aloqalar o'rnatishga va sog'lom munosabatlarni rivojlantirishga yordam beradi. Oilaning barqarorligi, shaxslararo munosabatning maqsadga muvofiq kechishi uning a'zolari, xususan er-xotinlarning oilaviy qadriyatlarini qanday darajada kundalik turmushda namoyon qilishlariga bog'liq;

Oiladagi shaxslararo munosabatlarning afzalliklari:

Shaxslararo munosabatlar ko'plab afzalliklarni beradi, jumladan.

- Hissiy qo'llab-quvvatlash va hamrohlik;
- Baxt va hayotdan qoniqish ortdi;
- Kengaytirilgan muloqot va nizolarni hal qilish ko'nikmalari;

Professional o'sish va martaba muvaffaqiyati. [3]

Asosan bola uchun oiladagi ijobiy shaxslararo munosabatlar, bilimlar ombori va voyaga etuvchi tramplindir. Aynan oilada bola atrofdagi dunyo haqidagi bilim asoslarini oladi va ota-onaning yuqori madaniy va ma'rifiy salohiyati bilan u

nafaqat asosiy bilimlarni, balki madaniyatning o'zini ham butun umri davomida olishda davom etadi. Oila-bu ma'lum bir axloqiy va psixologik muhit, bu bola uchun odamlar bilan munosabatlarning birinchi maktabidir.

Oilaviy ta'lim turli xil vaqtinchalik ta'sir doirasiga ega: u inson hayoti davomida davom etadi, kunning istalgan vaqtida, yilning istalgan vaqtida sodir bo'ladi.

Shuningdek, oila muayyan qiyinchiliklar, qarama-qarshiliklar va tarbiyaviy ta'sirning kamchiliklariga to'la bo'lishi mumkin. Oilaviy tarbiyaning ta'lim jarayonida e'tiborga olinishi kerak bo'lgan eng ko'p uchraydigan salbiy omillari quyidagilardir:

- moddiy omillarning etarli darajada ta'sir qilmasligi, narsalarning ortiqcha yoki etishmasligi, moddiy farovonlikning o'sib borayotgan shaxsning ma'naviy ehtiyojlaridan ustunligi, nomutanosiblik, moddiy ehtiyojlar va ularni qondirish imkoniyatlari, erkalash va axloqsizlik va oila munasabatlarining noqonuniyligi;
- ota-onalarning ma'naviyatsizligi, bolalarning ma'naviy rivojlanishiga intilmasligi;
- avtoritarizm yoki "liberalizm", jazosizlik va kechirimlilik;
- axloqsizlik, oilada axloqsiz uslub va munosabatlar ohangining mavjudligi;
- oilada normal psixologik iqlimning yo'qligi;
- har qanday ko'rinishdagi fanatizm;
- pedagogik savodsizlik;
- kattalarning noqonuniy xatti-harakatlari.

Bola shaxsini rivojlantirish uchun shaxsiy muhit sifatida oilaning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, oilaviy ta'lim tamoyillari tizimini qurish kerak:

- bolalar mehr-oqibat, muhabbat va baxt muhitida ulg'ayishlari va tarbiyalanishi kerak;
- ota-onalar o'z farzandini qanday bo'lsa, shunday tushunishi va qabul qilishi, undagi eng yaxshi fazilatlarni rivojlantirishga hissa qo'shishi kerak;
- tarbiyaviy ta'sirlar yosh, jins va individual xususiyatlarni hisobga olgan holda qurilishi kerak;
- shaxsga samimiy, chuqur hurmat va unga nisbatan yuksak talablarning dialektik birligi oilaviy tarbiyaning asosi bo'lishi kerak;
- ota-onalarning shaxsiyati bolalar uchun ideal namunadir;
- ta'lim o'sib borayotgan insondagi ijobiy narsalarga asoslanishi kerak;

- oilada bolani rivojlantirish maqsadida tashkil etilgan barcha tadbirlar o‘yinga asoslangan bo‘lishi kerak;
- optimizm oilada bolalar bilan muloqot tarzi va ohangining asosidir.

Ushbu tamoyillarni kengaytirish va to‘ldirish mumkin, lekin asosiysi ular mavjud bo‘lishi kerak.[4]

Umuman olganda oiladagi shaxslararo munosabatlar shaxsiy va kasbiy o‘shish va farovonlik uchun zarurdir. Bu munosabatlar hissiy qo‘llab-quvvatlash, do‘stlik va tegishlilik tuyg‘usini ta‘minlaydi, bu esa odamlarga hayotdagi qiyinchiliklarni engishga yordam beradi. Kuchli munosabatlarni o‘rnatish va qo‘llab-quvvatlash kuch, majburiyat va samarali muloqotni talab qiladi.

Адабиётлар:

1. Нажмидинова Каримахон Усмоновна «Оила тарбиясиа миллий ва умуминсоний ахлоқий маданиятнинг ўрни» Тошкент «Адолат» 2016-86-89б.)
2. [https://medium.com/@info.cinematize/interpersonal-vs-intrapersonal-relationship-.](https://medium.com/@info.cinematize/interpersonal-vs-intrapersonal-relationship-))
3. [https://hamptonscollege.ca/what-is-family-relationship-and-interpersonal-relationship.](https://hamptonscollege.ca/what-is-family-relationship-and-interpersonal-relationship)
4. [https://mir.pravo.by/edu/pravonarusheniya-nesovershennoletnikh-i-posledstviya-ikh-soversheniya/vliyanie-roditelei-na-rasvitie-rebenka.](https://mir.pravo.by/edu/pravonarusheniya-nesovershennoletnikh-i-posledstviya-ikh-soversheniya/vliyanie-roditelei-na-rasvitie-rebenka)